

Nr 183.

Av herr **Boman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående telefon- och telegramavgifterna för tiden från och med den 1 juli 1921 m. m.

I propositionen nr 143 har Kungl. Maj:t begärt riksdagens uttalande om telefon- och telegramavgifterna för tiden fr. o. m. 1 juli 1921. Föredragande departementschefen har därvid uttalat, att han ansåge, att nu gällande bestämmelser i fråga om telefonabonnemang och interurbansamtal fortfarande skola ha giltighet även efter 1 juli.

Däremot ställes i utsikt, att Kungl. Maj:t framdeles skulle taga i omprövning frågan om en sänkning av taxorna, då sådant ansåges kunna ske utan att ett skäligt överskott å telegrafverkets rörelse äventyrades; den enda lättnad, som ifrågasattes, är en sänkning till hälften av den s. k. anläggningsavgiften för nytillträdande abonnenter.

Är nu verkligen telegrafverkets ekonomiska ställning så svag, att trots den i propositionen erkända önskvärdheten av att under nuvarande depressionsperiod till lättnad för näringslivet kunna hålla nere taxorna, det icke låter sig göra att ens i någon mån tillmötesgå detta från olika håll av näringslivets målsmän med styrka framförda krav? Den i propositionen erbjudna sänkningen av inträdesavgiften innebär ingen som helst lättnad för nuvarande abonnenter, och torde väl närmast ha till syfte att öka den avtagande tillslutningen av nya abonnenter. Denna sänkning har ej heller någon budgetsteknisk betydelse för verket, då dessa avgifter bokföras som kapitaltillskott.

I den kungl. propositionen uttalas, att man kan säga, »att de höjda taxorna hittills icke visat sig avskräckande» och att den nedgång, som ägt rum i abonnentantal, uteslutande eller huvudsakligen ägt rum i fråga om dubbelabonnemang, som gjorts överflödiga tillfölje Stockholms-nätens sam-

manslagning, och göres vidare gällande, att nedgången i trafiken huvudsakligen är beroende å den ekonomiska depressionen, således icke på taxehöjningen.

För min del får jag uttala den åsikten, att det torde vara omöjligt att avgöra vilken av de båda anledningarna, som är huvudorsak, taxorna eller depressionen, säkerligen ha båda omständigheterna medverkat, men vill påpeka en orsak, som nog gjort, att avgången bland abonnenterna hittills ej varit större än den är, nämligen allmänhetens förväntan på ett snart bortfallande av den senaste taxehöjningen, samt den omständigheten, att en avgången abonnent vid återinträde måste vidkännas icke endast inträdesavgift utan även oftast kostnader för ledningen, i många fall till högst betydande belopp.

Såvida icke det är meningen, att staten skall använda den fullständiga monopolställning, som erhållits efter inköpet av allmänna telefonnätet i Stockholm, för att göra telefonverket till en skattekälla, och för något dylikt har i varje fall riksdagen icke hittills uttalat sig, synes mig verkets ekonomi mycket väl möjliggöra en återgång i varje fall till de taxor, som gällde före 1 okt. 1920. Redan då telegrafstyrelsen i sept. 1920 avgav sitt förslag om dessa taxor, var jag i egenskap av telegraffullmäktig skiljaktig och avgav särskilt yttrande av följande lydelse.

»Kungl. telegrafstyrelsens förestående framställning om höjda abonnemangsavgifter och samtalsavgifter, i allt väsentligt grundad på de sakkunnigas utlåtande, skulle enligt beräkning för 1921 tillföra statsverket en merinkomst jämfört med 1919 av kr. 20,743,076 från abonnemangsavgifter (1921 kr. 49,800,530 mot 1919 kr. 29,057,454) och från samtalsavgifter kr. 10,128,192 (1921 kr. 34,959,156 mot 1919 kr. 24,829,964) eller tillhoppa kr. 30,971,268 och synes sålunda ur statsekonomisk synpunkt särdeles tilltalande. Härvid är likväl förutsatt, att trots den mycket betydande avgiftshöjningen någon nedgång i abonnentantal eller samtal ej skulle inträda; huruvida denna förutsättning kommer att visa sig riktig, tilltror jag mig ej att bedöma, men klart är, att vid taxehöjningar å kommunikationsmedel det finnes en gräns, där taxehöjningen leder till minskad trafik, taxehöjningarna för statens järnvägars persontrafik äro härå ett färskt exempel.

Men lika glädjande som inkomstökningen är ur statsinkomstsynpunkt, lika beklagligt finner jag det vara att pålägga en ny belastning under nu rådande dyrtid av ett så stort belopp, som kr. 30 miljoner är, å en nödvändig förbrukningsartikel som telefonen nu är för vårt folks hushållning. Större delen av såväl abonnemangs- som samtalsavgifter utgöres nog av landets näringsidkare men måste då med nödvändighet övervältras på kon-

sumenterna som en del av varuprisen, en indirekt fördyring av levnads-kostnaderna, och den del av avgifterna, som erlägges av icke näringsidkare, kommer nu att medföra en direkt fördyring av levnadskostnaderna.

Att staten vid nu rådande abnormt höga levnadskostnader borde om möjligt söka undvika varje åtgärd, som leder till levnadskostnadernas fördyring, synes mig uppenbart, detta så mycket mera som av vissa tecken att sluta nu sannolikt kulmen för varuprisens stegring är uppnådd (prisfall har inträtt å tonnage och frakter, varå plägar följa enahanda rörelse å kol och metaller, varefter nog en mängd prisfall komma att inträda). Emellertid är förhållandet, att riksdagen uttalat, att den förväntade, att telegrafverkets ekonomi så ordnades, att verket ej blott täckte sina egna kostnader utan även kunde inleverera överskott motsvarande ränta å i verket bundet kapital, och efter de senast beslutade betydande höjningar i löne- och dyrtidstillägg är detta med nuvarande avgifter icke möjligt. Det är efter min uppfattning i hög grad att beklaga, att icke riksdagen, då den beslutade löne- och dyrtidstillägg åt kommunikationsverkens befattningshavare, samtidigt erhöll kännedom om vilka taxehöjningar, som skulle följa därav. Det är ingalunda uteslutet, att åtminstone för den lågt kvalificerade arbetskraft, där tilläggen gjorts kraftigast, tilläggen i så fall blivit något försiktigare avvägda, och det är enligt de sakkunnigas utredning utgifterna till dessa grupper, som förrycka verkets ekonomi. Emellertid, lönerna äro fastställda av riksdagen liksom ock grunderna för dyrtidstilläggen, och jag förutsätter ingen ändring i dessa. Däremot äro ju dyrtidstilläggen rörliga, och om man kunde hoppas på en nedgång till följe prisindexens nedgång, vågar jag ifrågasätta, om det ej vore lyckligare, om man kunde undvika en prisfördyrande åtgärd, även om därav följde, att telegrafverket under någon tid ej lämnade överskott eller att möjligen någon provisorisk ökning av samtalsavgifterna bestämdes, men abonnemangsavgifterna bibehöllos oförändrade, så som de nu utgå. Det är att märka, att i riksstaten för 1921 telegrafverkets överskott upptagits till endast kr. 3,000,000. Den omständigheten, att numera anläggningsavgift uttages av nytillträdande abonnenter, synes mig böra ålägga statsverket att icke utan synnerligt nödtvång höja avgifterna, detta så mycket mera, som, då de nu utgående provisoriska tilläggsavgifterna för abonnemang bestämdes, det uttalades, att de voro avsedda att bortfalla så snart som möjligt.

Beträffande sättet för uttagande av de förhöjda abonnemangsavgifterna har Kungl. telegrafstyrelsen i enlighet med de sakkunnigas förslag infört nygruppering av rikets telefonstationer och därvid med stöd av den högre summan av underhållskostnad och ränta å anläggningskostnad

för abonnenter i Stockholm och Göteborg, jämförd med i övriga orter, föreslagit en högre abonnemangsavgift i dessa städer. Mot detta resonemang kan väl med fog den invändning göras, att det säkerligen är telefonerna i dessa städer, som tillföra verket en proportionsvis större del av de avgiftsbelagda samtalen än övriga Sverige.

I detta sammanhang tillåter jag mig uttala, att den årliga underhållskostnad som angives i de sakkunnigas betänkande i medeltal för varje apparat synes vara synnerligen hög; huruvida den kan nedbringas är ju svårt att uttala sig om.

Angående en ifrågasatt omreglering av taxeområdena synes mig en sådan böra föregås av inhämtande av yttranden från representationer i de olika delarna av landet.»

Vad jag i detta yttrande uttalat om att kulmen för varuprisens stegring sannolikt då var uppnådd och att en depressionsperiod var att vänta, har i hög grad besannats. Däremot har min uttalade farhåga om inkomstminskning för telegrafverket tillfölje de höga taxorna ej gått i uppfyllelse; tydligen är allmänhetens behov av telefon så stort, att bristningsgränsen ännu ej uppnåtts. Vidare har Kungl. Maj:t numera uppdragit åt samma sakkunniga, som utförde den för taxehöjningen av 1 okt. grundläggande utredningen, att undersöka möjligheten av utgiftsbesparingar för verket, och det är väl att hoppas, att detta arbete ej skall bli resultatlöst, ty det är dock ett alltför enkelt sätt att upphjälpa kommunikationsverkens ekonomi endast genom taxehöjningar.

Slutligen har, enligt vad som i statsverkspropositionen bebådats, innevarande riksdag att vänta framställning om ändrade bestämmelser ifråga om dyrtidstillägg, och är kanske ej orimligt att antaga, att denna frågas utgång har avsevärd betydelse för telegrafverkets ekonomi.

Då emellertid, såsom i den kungl. propositionen meddelats, telegrafverket under 30-årsperioden 1891—1920 lämnat i medeltal 8,484 procents ränta å i verket bundet kapital, synes mig t. o. m. en ej fullt tillfredsställande förräntning något år kunna vara försvarbar. Att en sådan även efter en taxenedsättning 1 juli skulle vara att befara för 1921 synes mig föga sannolikt. Under förra halvåret har man att å inkomstsidan tillgodonjuta de nu gällande höga avgifterna, under det att utgiftssidan får fördel av den minskning i dyrtidstillägg, som indextalens nedgång automatiskt framkallar. För senare halvåret liksom för 1922 kommer väl antagligen en minskning i inkomsterna genom lägre taxor att kompenseras genom lägre dyrtidstillägg och andra till äventyrs möjliga besparingar, och uteslutet är

väl ej, att taxenedsättningen kan neutralisera verkningarna av depressio-
nen i fråga om tillslutning och trafik.

På grund av det anförda får jag hemställa, att riksdagen måtte ut-
tala sig för,

att fr. o. m. 1 juli 1921 de så kallade anläggnings-
avgifterna må nedsättas till hälften av nu utgående belopp,

att från samma tid de taxor å telefonabonnemang
och samtalsavgifter, som gällde före 1 okt. 1920, åter
må i huvudsak tillämpas.

Stockholm den 16 mars 1921.

Gustaf Boman.

I motionens syfte instämma:

Sten Stendahl.

A. Antonsson.

Herman Fleming.

N. S. Norling.

Edw. Larson.

Herman Rogberg.

Åke Ingeström.

Knut Heyman.
